

خبر

بهبود محیط کسب و کار در تابستان

بر اساس نتایجی که مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی ایران از پایش ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان سال ۱۴۰۱ منتشر کرد، رقم شاخص ملی در این فصل ۵۸۸ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) محاسبه شد که از وضعیت این شاخص نسبت به ارزیابی فصل گذشته (بهار سال ۱۴۰۱ با میانگین ۶۰۷) مساعدتر است. در حقیقت با بهبود نسبی شاخص ملی محیط کسب و کار در فصل تابستان، این شاخص به محدوده پایانی سال گذشته (زمستان سال ۱۴۰۰ با میانگین ۵۸۳) برگشته است. طبق این گزارش، در تابستان سال ۱۴۰۱ نیز محیط کسب و کار در محاصره مؤلفه‌های تکراری بود و فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پایش، به ترتیب سه مؤلفه «غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات»، «بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار» و «شورای تأمین مالی از بانک‌ها را نامناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور» را نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی کرده‌اند. بر اساس یافته‌های این طرح در تابستان سال ۱۴۰۱، استان‌های کرمان، اردبیل و بوشهر به ترتیب دارای نامساعدترین وضعیت محیط کسب و کار و استان‌های مرکزی، قزوین و فارس به ترتیب دارای مساعدترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی شده‌اند.

بر اساس یافته‌های طرح، میانگین ظرفیت فعالیت (واقعی) بنگاه‌های اقتصادی شرکت‌کننده در فصل تابستان ۱۴۰۱ معادل ۴۱.۱۵ درصد بوده که نسبت به همین میزان در بهار سال ۱۴۰۱ (۳۹.۵۱ درصد) با افزایش ۱.۶۴ واحدی مواجه شده است. فعالان اقتصادی به‌طور متوسط، میزان تأثیر کرونا بر کسب و کار را ۴.۷۹ ارزیابی کرده‌اند. لازم به ذکر است شاخص کل کشور، شاخص استانی و سایر شاخص‌ها نیز در این فصل با در نظر گرفتن این عامل محاسبه و گزارش شده‌اند. در بین رشته فعالیت‌های اقتصادی بر حسب طبقه‌بندی استاندارد (ISIC.rev4)، رشته فعالیت‌های «برسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه»، «هنر، سرگرمی و تفریح» و «ساخت‌مان» دارای بدترین وضعیت محیط کسب و کار بوده‌اند و در مقابل رشته فعالیت‌های «آموزش»، «مالی و بیمه» و «ملاک و مستغلات» بهترین وضعیت محیط کسب و کار را در مقایسه با سایر رشته فعالیت‌های اقتصادی در کشور داشته‌اند. بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان سال ۱۴۰۱ عدد ۶.۱۲ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) به دست آمده که بهتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (بهار ۱۴۰۱ با میانگین ۶.۲۱) است. میانگین ارزیابی محیط اقتصادی ۶.۳۵ است که در ارزیابی فصل گذشته عدد ۶.۵۲ حاصل شده بود. میانگین ارزیابی محیط نهادی نیز عدد ۵.۹۳ است که در فصل گذشته عدد ۵.۹۵ ارزیابی شده بود. بر این اساس، محیط علمی-آموزشی با عدد ۵.۲۰ و محیط مالی با عدد ۸.۰۶ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

رامین بیات

روزنامه‌نگار

۱۷۱ کشور مجموعاً ۸۰۱ اقدام حمایت اجتماعی شامل برنامه‌های مساعدت، اجتماعی، بیمه‌های اجتماعی و سیاست‌های بازار کار را در مواجهه با پدیده کرونا برنامهریزی، معرفی یا اجرا کرده‌اند

زمینه‌نشان می‌دهد مهمترین اقدامات انجام‌شده در حوزه بیمه بیکاری شامل گسترش پوشش بیمه بیکاری (آسان‌تر کردن شرایط احراز)، پوشش موقتی گروه‌های جدید، افزایش میزان مقرری، بسط دورهٔ برخورداری و تسهیل و تسریع فرایند اداری ثبت‌نام و پرداخت مزایا بوده است. در ادامه به بررسی اقدامات حمایتی پنج کشور منتخب از طریق صندوق‌های بیمه بیکاری آنها در ایام کرونا خواهیم پرداخت.

سال ۲۰۲۰، به ۷۰ درصد خالص حقوق افزایش یافت. این تغییر از ماه مه سال ۲۰۲۰ اجرا شد. همچنین امکان دریافت مزایای بیکاری افزایش یافت. هر کسی که بیکار شده بود مقرری بیکاری مشارکتی به مدت ۱۲ ماه دریافت کرد. این شرایط برای افراد حداکثر ۵۰ ساله اعمال شد و برای بیکاران بالاتر از ۵۰ سال، دوره برخورداری تا ۲۴ ماه قابل افزایش بود. از سوی، مزایای بیکاری برابر با ۶۰ درصد آخرین دستمزد خالص کارگر (۶۷ درصد برای بیکاران بافرزند)، البته با یک سقف است. برای مقرری بیکرانی که استحقاق‌شان نیز بین ماه‌های مه تادسامبر سال ۲۰۲۰ پایان می‌یافت، سه ماه دیگر به دوره برخورداری از مزایای بیکاری افزوده شد؛ زیرا این افراد شانس کمی برای یافتن شغل جدید در این بحران داشتند.

روسیه

همه‌گیری کرونا اثرات نامطلوبی بر تمام بخش‌های اقتصاد و اشتغال در روسیه داشت. در این راستا، دولت روسیه، علاوه بر ارائه تسهیلات با نرخ بهره دو درصد، یارانه‌های مستقیمی نیز به مقدار یک حداقل مزد برای هر شاغل را برای پرداخت حقوق به بنگاه‌های کوچک و متوسط در بخش‌های آسیب‌دیده در ماه‌های آوریل و مه سال ۲۰۲۰ پرداخت کرد.

برای حمایت از افراد بیکار شده در دوره کرونا دولت روسیه اقداماتی در ارتباط با بیمه بیکاری در نظر گرفت که در دو حوزه افزایش مقرری و گسترش مدت برخورداری قابل توضیح هستند. از ۲۷ مارس سال ۲۰۲۰ مقدار حداکثر مقرری بیکاری معادل حداقل مزد (۱۲,۱۳۰ روبل) تعیین شد و کسانی که از اول مارس سال ۲۰۲۰ شغل خود را از دست داده و برای برخورداری از مقرری بیکاری درخواست داده‌اند، به مدت سه ماه واجد شرایط دریافت این مقدار حداکثر شدند. به علاوه، از اول ماه مه سال ۲۰۲۰، حداقل مقرری بیکاری به مدت سه ماه (تا پایان ژوئیه) به ۴ هزار و ۵۰۰ روبل افزایش یافت.

این در حالی است که از نوامبر سال ۲۰۱۸ تا قبل از این تاریخ، مقرری ماهانه بیکاری حداقل هزار و ۵۰۰ و حداکثر ۸ هزار روبل بود. با تغییر موقتی جدید، مقرری بیکاری استاندارد از اول مارس سال ۲۰۲۰ به مدت سه ماه برابر حداقل مزد و حداقل مقرری نیز به مدت سه ماه از اول ماه مه تا پایان ژوئیه سال ۲۰۲۰ سه برابر شده بود. در شرایط عادی، بیکاران به مدت سه تا ۱۲ ماه استحقاق دریافت مقرری را داشتند که با پایان دوره استحقاق، پرداخت مقرری، حتی اگر شخص شغلی پیدا نکند، خاتمه می‌یافت، اما با توجه به شرایط سخت ناشی از کرونا، مدت برخورداری برای کسانی که استحقاق‌شان بعد از اول مارس سال ۲۰۲۰ نیز خاتمه یافت سه ماه تمدید شد. همچنین برای حمایت از کارآفرینان انفرادی که بعد از اول مارس سال ۲۰۲۰ ناچار شدند فعالیت خود را متوقف کنند، مقرری بیکاری در بالاترین سطح یعنی (۱۲ هزار و ۱۳۰ روبل) به مدت سه ماه برای آنها برقرار شد.

اسپانیا، تا زمانی که شرایط بحرانی ناشی از کرونا وجود دارد، تسهیل شد. در این راستا، تمام کارگرانی که تحت طرح‌های (ERTE) به دلیل کرونا، به‌طور موقتی تعدیل شده‌اند، بدون هیچگونه الزاماتی برای حداقل سابقه قبلی، بی‌آنکه ذخیره حق برخورداری آنها از مقرری بیکاری کاهش یابد، واجد شرایط دریافت مقرری بیکاری شدند؛ لذا در این شرایط، حتی کارگرانی که حداقل سابقه مورد نیاز را ندارند در شرایط کرونا استحقاق برخورداری از مقرری بیکاری مشارکتی را داشتند.

البته، دریافت مزایای بیکاری در طول بحران کرنا به عنوان دوره بیکاری منظور نمی‌شود. در واقع کسانی که این مزایا را دریافت می‌کنند از حق مزایای بیکاری خود استفاده نمی‌کنند و اگر در آینده بیکار شوند، می‌توانند از این مزایا برخوردار شوند. به علاوه، تبعات تکمیل دیر هنگام تقاضا برای مقرری در طول دوران کرونا به‌طور موقتی اعمال نمی‌شود.

همچنین برای برای بیمه‌شدگان اختیاری که فعالیت خود را به دلیل کرونا تا ۷۰ درصد پایه قانونی به مدت یک ماه یا تا آخرین روز از ماهی که شرایط اضطراری به پایان برسد متوقف کرده‌اند، دسترسی به مزایای فوق‌العاده تسهیل شد. این شرایط برای صاحبان حرف و مشاغل که گردش مالی‌شان تا حدود ۷۵ درصد نسبت به شش ماه گذشته کاهش یافته، اجرا می‌شود. این دوره به دوره بیمه‌پردازی اضافه می‌شود و مزایای آتی را کاهش نمی‌دهد. پوشش مزایای بیکاری به کارگرانی که در دوره آموزشی (از ۹ مارس سال ۲۰۲۰) تعدیل شدند و همچنین کسانی که در حال تغییر شغل خود بوده‌اند، اما پیشنهاد شغلی جدیدشان به جایی نرسید توسعه یافت. به علاوه، حمایت از کارگران با قراردادهای دائمی فصلی که به دلیل کرونا نمی‌توانند در زمان مورد انتظار فعالیت خود را از سر بگیرند و کسانی که قانوناً بیکار محسوب نمی‌شوند یا واجد شرایط دریافت مزایای بیکاری نیستند (الزامات مورد نیاز مربوط به پرداخت حق بیمه را ندارند) دوباره برقرار شد.

آلمان

در پی بحران کرونا افزایش کار کوتاه‌مدت و تعدیل نیروی کار توسط کارفرمایان، دولت آلمان بسته‌های حمایتی ویژه‌ای را معرفی کرد. نخست، مقرری‌های کار کوتاه‌مدت افزایش قابل توجهی پیدا کرد. به دنبال همه‌گیری کرونا، بسیاری از کارفرمایان طرح‌های کاهش ساعات کار (یعنی کاهش موقتی در ساعات کار که بخشی از آن توسط مزایای دولتی تأمین می‌شود) را اجرا کردند. کاهش عادی نیروی کار در اثر کاهش ساعت کار با مقرری کار کوتاه‌مدت جبران می‌شود. این مزایا در حالت عادی به میزان ۶۰ درصد خالص مابه‌التفاوت درآمد قبلی و جاری (۶۷ درصد برای کارکنان با حداقل یک فرد تحت تکفل)، البته با یک سقف، توسط سازمان اشتغال فدرال ارائه شد، اما بر اثر تغییرات موقتی جدید، مقرری کار کوتاه‌مدت برای کسانی که در ایام کرونا حداقل ۵۰ درصد کمتر از قبل کار می‌کردند تا ۳۱ دسامبر

با وقوع همه‌گیری کرونا و بیکاری‌های گسترده ناشی از آن، بخصوص در برخی فعالیت‌های اقتصادی، نقش طرح‌های حمایت از بیکاران در کشورها برای مقابله با اثرات اجتماعی کرونا بسیار پررنگ بوده است. بدیهی است طرح‌های بیمه بیکاری با حجم گسترده‌ای از بیکاران مشمول مواجهه شده که هزینه‌های صندوق‌های بیکاری را بیشتر افزایش داده است. مرور تجارب کشورها در این

گزارش

خود را تا ۵۰ درصد کاهش دهند و آن را برای کارکنانی که مشمول دریافت پرداخت جبرانی حقوق از نظام بیمه بیکاری هستند، اعمال کنند. در هر صورت، کارفرما باید حق الزحمه ساعات کار و حق بیمه تأمین اجتماعی مربوط به درآمد جدید را پرداخت کند. کارکنان هم از حساب‌های انفرادی خود برای بیمه بیکاری مزایای تکمیلی بر حقوق کاهش یافته خود دریافت کنند و زمانی که این حساب به پایان رسید، از صندوق بیکاری وحدت مقرری دریافت می‌شود که در صورت کاهش ۵۰ درصدی ساعات کار تا حداکثر ۲۵ درصد حقوق (با سقف ۲۲۵ هزار یورو برای هر ماه) خواهد بود.

علاوه بر این، این کارکنان می‌توانستند سایر مزایا مانند کمک‌هزینه‌ها را هم دریافت کنند. کارفرمایانی که رابطه کاری‌شان با نیروی کار موقتاً قطع شده نباید کاملاً نیروی کار را از خدمت منفسل کنند؛ مگر اینکه رابطه نیروی کار به دلایل ذکر شده در قانون کار (یعنی اخراج با نیازهای شرکت) یا کارفرما قطع شده باشد.

چین

پس از آغاز همه‌گیری کرونا در چین، افزایش استفاده از اینترنت برای درخواست و ارائه خدمات بیمه بیکاری در چین مدنظر قرار گرفت. زمان بررسی درخواست‌ها به مقدار زیادی کاهش یافت و رویه‌های مربوط به آن ساده‌سازی و تسریع شد. همچنین در ۲۱ آوریل سال ۲۰۲۰، دولت چین اعلام کرد برای اولین بار مقرری بیکاری و سایر کمک‌های اضطراری را به جمعیت گسترده کارگران مهاجر در چین گسترش می‌دهد. بر این اساس کارشناسان بر این باورند سهم بزرگی از کارگران تحت پوشش نظام بیمه بیکاری چین قرار می‌گیرند و بیشتر مهاجرانی که اغلب قرارداد نداشته و به سیستم رفاه شهری دسترسی ندارند، با توجه به تأکید دولت چین از این مزایا بهره‌مند شده‌اند. از یک سو دولت چین در تلاش بود تا تعداد کارگران بدون شغل را از طریق ارائه مزایای معیشت معادل ۸۶۴ دلار در هر ماه کاهش دهد.

از سوی دیگر بر اساس آمارهای رسمی تا انتهای مارس سال ۲۰۲۰، حدود ۲.۳۸ میلیون نفر مقرری بیکاری با متوسط رقم ۵۷۱ دلار برای هر نفر را دریافت کرده‌اند.

اسپانیا

با پیش‌بینی تعداد صد هزار کارگر که در اثر کرونا در معرض تعدیل‌های موقتی قرار گرفته بودند، دولت اسپانیا اقداماتی را برای تسهیل شرایط تعدیل‌های موقتی (شامل تعلیق موقتی قرارداد و کاهش موقتی ساعات کار) انجام داد که طرح‌های تعدیل اشتغال موقتی (ERTE) نامیده شدند. همچنین بر اساس طرح‌های دولت اسپانیا در مواجهه با کرونا، کارگرانی که باید از افراد تحت تکفل خود مراقبت کنند می‌توانستند ساعات کار خود را تنظیم کنند یا در صورت لزوم تا صد درصد کاهش دهند.

در این چارچوب، شرایط برخورداری از مقرری بیکاری در

در دوران همه‌گیری کرونا، در کشورهای مختلف تعدادی از بیکاران مشمول هیچ‌یک از طرح‌های حمایت از بیکاران نبودند، بخصوص اینکه در بسیاری از کشورهای جهان، تنها یک طرح حمایت از بیکاران با جامعه تحت پوشش محدود اجرا می‌شود. به عنوان مثال، هنگامی که در یک کشور تنها یک طرح بیمه بیکاری با مشمولان خاص وجود دارد، بدیهی است بسیاری از افراد اثر پذیرفته از شرایط بحران خارج از پوشش قرار می‌گیرند، بخصوص صاحبان حرف و مشاغل آزاد و بیمه‌شدگان اختیاری که عمدتاً تحت پوشش اینگونه طرح‌ها نیستند، بیشترین آسیب‌پذیری را در مقابل بحران کرونا داشته‌اند.

مروری بر عملکرد نظام‌های رفاهی در جهان نشان می‌دهد در برخی کشورها میزان مزایای بیکاری کافی نیست و کمک‌چندانی به حفظ امنیت درآمدی کارگران بیکار شده و پیشگیری از قرار گرفتن‌شان در معرض فقر نمی‌کند. در واکنش به این مسأله، دولت‌ها مجموعه‌ای از اقدامات را برای تأمین امنیت درآمدی این کارگران به اجرا گذاشته‌اند. این اقدامات شامل گسترش مزایای بیکاری اعم از گشایش‌ها و تسهیلات در بیمه بیکاری و تعریف یا افزایش مساعدت‌ها یا کمک‌هزینه‌های بیکاری، اعطای یارانه به حقوق، گسترش یا معرفی مزایای بیکاری جزئی برای کاهش ساعات کار ناشی از کاهش فعالیت‌ها در بحران و خدمات اشتغال برای کارگران بیکار شده ارائه آموزش یا کارپایی و مانند آن‌ها بوده است. از سوی ۱۷۱ کشور مجموعاً ۸۰۱ اقدام حمایت اجتماعی شامل برنامه‌های مساعدت اجتماعی، بیمه‌های اجتماعی و سیاست‌های بازار کار را در مواجهه با پدیده کرونا برنامهریزی، معرفی یا اجرا کرده‌اند.

شیلی

در چارچوب سیاست‌های مواجهه با کرونا، قانون ویژه‌ای در اول آوریل سال ۲۰۲۰ برای حمایت از اشتغال در شیلی به تصویب رسید. تحت این قانون – که به مدت شش ماه اجرا شد – شرکت‌هایی توانستند قراردادهای نیروهای خود را موقتاً معلق و کارکنان بیکار از نظام بیمه بیکاری اجباری «یارانه» دریافت کنند. در این متن، «یارانه» به پرداخت‌های ماهانه معادل ۵۵۰,۷۰, ۴۵,۴۰ و ۳۵,۳۰ درصد متوسط مزد پایه مشمول حق بیمه در سه ماه آخر قبل از بیکاری به ترتیب برای ماه‌های اول تا ششم اشاره دارد.

همچنین کارکنانی که می‌توانستند از این مزایا برخوردار باشند عبارتند از کسانی که در سه ماه قبل از این قانون با اعلام آن توسط مسئولان، سه ماه متوالی حق بیمه پرداخت کرده باشند و کسانی که در طول ۱۲ ماه گذشته آن حداقل شش ماه سابقه متوالی یا غیرمتوالی در پرداخت حق بیمه ماهانه داشته باشند با این شرط که حداقل دو حق بیمه آخر خود را در دو ماه قبل از این قانون با یک کارفرما پرداخت کرده باشند.

همچنین این قانون به برخی از شرکت‌ها این امکان را داد تا به صورت انفرادی با جمعی، حقوق و ساعات کار کارکنان

